

LİSE ÖĞRETMENLERİNİN Z KUŞAĞINA YÖNELİK ALGILARININ METAFORLAR YOLUYLA BELİRLENMESİ

DETERMINING HIGH SCHOOL TEACHERS' PERCEPTIONS TOWARDS GENERATION Z THROUGH METAPHOR

Doç. Dr. Birsal AYBEK^{1*}, Doktora Öğrencisi, Serdar KOÇ²
Çukurova Üniversitesi, aybek@cu.edu.tr - 0000-0001-5846-9838
Çukurova Üniversitesi, serdarkoc0@gmail.com - 0009-0006-4118-9526
DOI Nr. **10.5281/zenodo.18288968**

ÖZET

Yaklaşık olarak aynı yıllarda doğmuş, aynı çağın şartlarını ve sıkıntılarını paylaşmış nesillerin oluşturduğu kuşak kavramına son yılların popüler kuşağı olan Z kuşağı eklenmiş bulunmaktadır. Milenyum sonrası doğanların oluşturduğu nesil olan Z kuşağının tercihleri, amaçları, hayata bakış açıları ve sahip oldukları değer yargıları gibi birçok konu önceki kuşaklara göre Z kuşağını önemli kılmıştır. Günümüz neslini diğer nesillerden en çok ayıran özellikler olan özgürlük, kendine güven, teknoloji bağımlılığı ve bireysellik bu kuşağın araştırmacılar tarafından bilimsel olarak incelenmesine zemin hazırlamıştır. Bu araştırmanın temel amacı, liselerde görev yapan öğretmenlerin Z Kuşağına yönelik sahip oldukları algıları metaforlar aracılığıyla belirlemektir. Bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu liselerde görev yapan 131 öğretmen oluşturmaktadır. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle ulaşılan katılımcılara, araştırmacılar tarafından geliştirilen bir görüş alma formu uygulanmıştır. Form iki bölümden oluşmaktadır. Formun birinci bölümde katılımcıların demografik bilgilerine yer verilmiştir.

İkinci bölümde ise katılımcıların, “Z kuşağı..... benzetmektedir. Çünkü...” ifadesini tamamlamaları istenmiştir. Çalışma sonunda elde edilen veriler içerik analizine uygun olarak çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda katılımcıların Z kuşağına yönelik görüşleri sekiz kategoride toplanmıştır. Bunlar; Amacı olmayan kuşak (26), tüketim kuşağı (23), teknolojik kuşak (18), kuralları olmayan kuşak (17), umudu olmayan kuşak (15), bencil kuşak (14), umut vadeden kuşak (11) ve gizemli kuşak (5) şeklinde metaforlar ile oluşturulmuştur. Çalışmada üretilen metaforlar incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun Z kuşağının amaçsız olduğuna, hazır tüketmeye alışkın ve sosyal medya ortamından kopmadığına dair algılara sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Metafor, Z Kuşağı

ABSTRACT

Generation Z, the popular generation of recent years, has been added to the concept of generation, which consists of generations born in approximately the same years and sharing the conditions and troubles of the same age. Many issues such as the preferences, goals, perspectives on life

and value judgments of Generation Z, the generation created after the millennium, have made Generation Z more important than previous generations. Freedom, self-confidence, technology addiction and individuality, which are the characteristics that distinguish today's generation from other generations, have paved the way for this generation to be examined scientifically by researchers. The main purpose of this research is to determine the perceptions of high school teachers about Generation Z through metaphors. In this study, phenomenology design, one of the qualitative research designs, was used. The study group of the research consists of 131 participants working in secondary education institutions. Participants were reached using an easily accessible sampling method and were administered an opinion form developed by the researchers. The form consists of two sections. The first section of the form includes demographic information about the participants. in which expert opinion was obtained. In the second part, the participants said, "Generation Z..... It looks similar. Because....." They were asked to complete their statements. The data obtained at the end of the study were analyzed in accordance with content analysis. As a result of the research, the participants' opinions about Generation Z were gathered in eight categories. These; Metaphors were created as generation without purpose 26, generation with consumption 23, technological generation 18, generation without rules 17, generation without hope 15, selfish generation 14, promising generation 11 and mysterious generation 5. When the metaphors produced in the study were examined, it was understood that the majority of teachers had perceptions that Generation Z is aimless, is used to

consuming ready-made products and cannot break away from the social media environment.

Key Words: Teacher, Metaphor, Generation Z.

1.GİRİŞ

Türk Dil Kurumu'na (2011) göre kuşak, aynı tarihsel süreçlerde doğmuş, benzer deneyimler ve sorumluluklar paylaşan bireylerin oluşturduğu bir topluluk olarak tanımlanır. Sosyolojik açıdan ise kuşaklar, yaklaşık 25-30 yıllık periyotlarda doğmuş, belirli sosyal ve kültürel özellikleri paylaşan gruplar şeklinde ele alınır. Ayrıca kuşaklar, doğum tarihlerine bağlı olarak şekillenen ve toplumsal olaylardan etkilenip bu olayları etkileyen bireylerin oluşturduğu topluluklar olarak da tanımlanır (Sarioğlu ve Özgen, 2017).

Literatür incelendiğinde Gelenekselci/Sessiz Kuşak, Bebek Patlaması Kuşağı (Baby Boomers), X Kuşağı, Y Kuşağı ve Z Kuşağı gibi kuşak sınıflamaları öne çıkmaktadır. Mannheim (1928) kuşak kavramını toplumsal bağlamda ele alarak, belirli bir zaman diliminde dünyaya gelen bireylerin ortak bir bilinç oluşturduğunu belirtmektedir. Aynı nesle ait olan, aynı doğum yılını paylaşan bireyler, toplumsal sürecin tarihsel boyutunda da

bu ölçüde ortak bir konuma sahiptir. Strauss ve Howe (1991) ise kuşakları belirli karakteristik özellikler ve toplumsal olaylar ekseninde tanımlamış, her kuşağın kendine özgü bir kimlik geliştirdiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda, farklı çalışmalardan alınan tanımlar, kuşak kavramının hem bireysel deneyimler hem de kolektif bilinç üzerinden şekillendiğini ortaya koymaktadır. Gündüz ve Peçketaş (2018), günümüzde aktif bir rol oynayan Z kuşağını, 2000 yılı ve sonrasında doğmuş bireylerden oluşan bir grup olarak tanımlamaktadır.

Z kuşağı, bireyselliğe önem veren ve resmi olmayan bir iletişim tarzını benimseyen bir nesildir. Twenge (2017), bu kuşağın bağımsızlık ve özgüven gibi değerleri ön planda tuttuğunu belirtirken; Prensky (2001) onları 'dijital yerli' olarak tanımlayarak teknolojiyi doğal bir uzantı olarak gördüklerini ifade etmiştir. Ayrıca, Seemiller ve Grace (2016), Z kuşağının pragmatik ve yenilikçi bir yaklaşımla problem çözme becerilerine sahip olduklarını vurgulamaktadır. Bu özellikler, onların hem bireysel hem de toplumsal düzeyde etkili bir rol üstlenmelerine katkı sağlamaktadır.

Sosyal medya, bu kuşağın yaşamının ayrılmaz bir parçasıdır ve dijital platformlarda aktif bir şekilde yer alırlar. Singh ve Dangmei'ye (2016) göre bu kuşak, hızlı düşünme ve sabırsızlık gibi özelliklerle tanımlanırken, önceki nesillerin sahip olduğu hırs seviyesinden uzak bir profil çizer. Teknolojiye olan bağımlılıkları oldukça güçlüdür ve bu durum, dikkat sürelerinin kısalmasına neden olmuştur.

Anderson ve Jiang (2018), Z kuşağının dijital platformlarda geçirdiği yoğun sürenin, onların çevrimiçi hızlı bilgiye erişim beklentilerini artırdığını ve bu nedenle dikkat dağınıklığı yaşama olasılıklarını yükselttiğini ortaya koymaktadır. Buna ek olarak, McCrindle ve Wolfinger (2014) bu kuşağın çoklu görev yapma becerisinin gelişmiş olduğunu, ancak bu durumun odaklanma süresini olumsuz etkileyebileceğini belirtmektedir. Bu bağlamda, bu kuşakta dikkat eksikliği gibi bilişsel zorluklar yaşama eğilimleri gözlemlenmektedir. Aynı zamanda bireysellik ve zaman zaman bencillik gibi eğilimler de gösterirler. Tarihsel olarak en talepkar, bireysel ve haklarına sahip çıkmaya istekli nesillerden biri

olan Z kuşağı, teknolojik yetkinlikleriyle ön plana çıkmaktadır.

Günümüz neslini diğer nesillerden en çok ayıran özellikler olan özgürlük, kendine güven, teknoloji bağımlılığı ve bireysellik bu kuşağın araştırmacılar tarafından bilimsel olarak incelenmesine zemin hazırlamıştır.

1.1 Araştırmanın Önemi

Bu araştırma liselerde görev yapan öğretmenlerin Z kuşağına yönelik algılarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Eğitim ve öğretim sisteminin iki temel taşından biri olan öğrencinin; bir diğer temel taş olan her anlamda yardımcısı ve öğreticisi öğretmenin bakış açısı ile metaforik olarak betimlenmesi önemlidir. Bu çalışma Z kuşağı olarak nitelendirilen lise çağı öğrencilerinin içinde bulundukları çağın gereklerini yerine getirirken genellikle X ve Y kuşağı öğretmenler tarafından nasıl algılandıkları ve sonraki süreçte bu öğrencilere nasıl yaklaşılması gerektiği ile ilgili olarak önemli ipuçları vermesi bakımından önem arz etmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın odak amacı liselerde görev yapan öğretmenlerin Z

kuşağına yönelik algılarını metaforik olarak belirlemektir. Bu doğrultuda, aşağıdaki alt amaçlar oluşturulmuştur:

1. Lise öğretmenlerinin Z kuşağına yönelik algılarının metaforik karşılığı nelerdir?
2. Belirlenen metaforlar hangi kategorileri oluşturmaktadır?

2. YÖNTEM

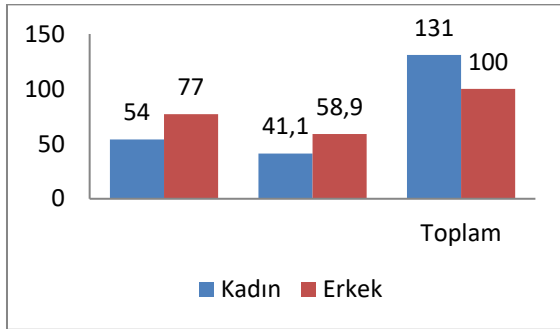
2.1. Araştırma Modeli

Liselerde görev yapan öğretmenlerin Z Kuşağına yönelik sahip oldukları algıları metaforlar aracılığıyla belirlenmesi ve değerlendirilmesinin amaçlandığı bu çalışmada nitel araştırma modeli olan olgubilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Olgubilim, bilinen ancak daha ayrıntılı bir şekilde incelenmesi için derinlemesine araştırma yapmayı gerektiren olayları keşfetmeye imkan tanıyan bir nitel araştırma desendir (Patton, 2002; Sanders, 1982).

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim öğretim yılında, Türkiye'nin farklı şehirlerinde (Osmaniye, Manisa, İstanbul, Bitlis, Kayseri, Samsun, Bursa ve Sivas) lise kademesinde görev yapan 131 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada katılımcıların belirlenmesinde kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

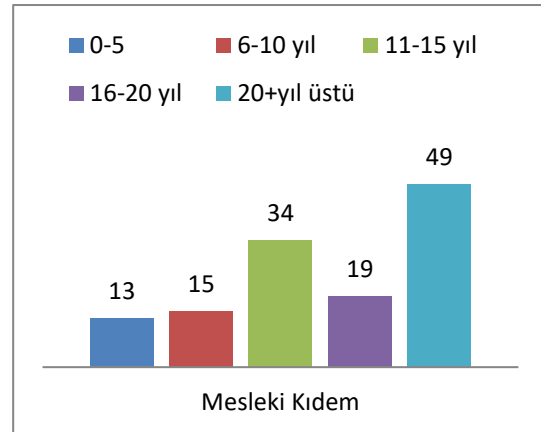
Tablo 1. Lise Öğretmenlerine Ait Cinsiyet Dağılımı

Tablo 1'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan lisede görevli öğretmenlerin % 58,9'u erkek iken % 41,1 kadın öğretmenlerden oluşmaktadır.

Tablo 2. Lise Öğretmenlerine Ait Mesleki Kıdem

Araştırmaya katılan lise öğretmenlerine yönelik demografik bilgilere aşağıda Tablo 1 ve Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2'de öğretmenlerin mesleki kıdemleri ele alındığında 20 yıl ve üzeri katılım gösteren öğretmen oranı % 38 ile ilk sıradır. Bu sırayı 11-15 yıl mesleki kıdemi bulunan öğretmenler (%26,4) takip etmektedir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen görüş alma formu ile toplanmıştır.

Görüş alma formu iki bölümden oluşmaktadır. Formun birinci bölümde

katılımcıların demografik bilgilerine yer verilmiştir. İkinci bölümde ise katılımcıların, “Z kuşağı..... benzetmektedir. Çünkü.....” ifadesini tamamlamaları istenmiştir.

Araştırmada tutarlılığı sağlamak ve güvenilirliği test etmek amacıyla nitel araştırma alanında uzman bir kişiden destek alınmıştır. Araştırmacılar, bağımsız olarak metaforları kodlamış, kategoriler oluşturmuş ve ardından bu kategorileri karşılaştırarak ortaya çıkan farklılıkları değerlendirmişlerdir. Sonuç olarak, 8 kategori altında toplanan 131 metafor belirlenmiştir.

Araştırmanın güvenilirliği için görüş birliği ve görüş farklılıkları belirlenerek Miles ve Hubermann (2015)’in “Güvenilirlik= (Görüş Birliği) / (Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı)*100” formülü kullanılarak hesaplama yapılmıştır. Hesaplama neticesinde, araştırmacılar ile uzman arasındaki uyum oranı 0.94 olarak belirlenmiştir. Bu değer, araştırmada elde edilen bulguların tutarlılık açısından güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır.

2.4. Verilerin Analizi

Veri toplama aracıyla elde edilen metaforlar, içerik analizine uygun olarak

incelenmiştir. İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlama süreçleriyle bir metindeki bazı kelimelerin daha küçük içerik kategorilerine ayrılarak özetlendiği, sistematik ve tekrarlanabilir bir teknik olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk vd., 2020). Bu teknik sayesinde, karmaşık veri setleri daha anlaşılır kavramlara ve ilişkilere dönüştürülerek, betimsel analizle fark edilemeyen veya gözden kaçabilecek kavram ve temalar ortaya çıkarılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2018).

3. BULGULAR

3.1. Lise Öğretmenlerinin Z Kuşağına Yönelik Meydana Getirdiği Metaforlar

Lise öğretmenlerinin Z kuşağına yönelik meydana getirdiği metaforlar aşağıda Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Lisede Görev Yapan Öğretmenlerin Z Kuşağına Yönelik Meydana Getirdiği Metaforlar

No	Metafor	f
1	Tablet-Bilgisayar	5
2	Robot	5
3	Sosyal medya	4
4	Teknoloji	4
5	Mevsimler	4
6	İnternet	4
7	Cep Telefonu	3

8	Araba	3
9	Bukalemun	3
10	Çiçek	3
11	Balon	3
12	Hiçbir Şey	2
13	Tohum	2
14	Tüketici İnsan	2
15	Sorumsuz İnsan	2
16	Boş teneke	2
17	Tembel hayvan	2
18	Ağaç	2
19	Volkan	2
20	Modern İnsan	2
21	Duvar	1
22	Birbirine Benzeyen	1
23	Pi sayısı	1
24	Android işletim sistemi	1
25	Hippi	1
26	Yaşayan ölü	1
27	Elde Tutulamayan Hazine	1
28	Salıncak	1
29	Kaktüs	1
30	Parazit	1
31	Puzzle	1
32	Göz	1
33	Patlak lastik	1
34	Haram Yiyen İnsan	1
35	Ejder meyvesi	1
36	Yarasa	1
37	Mirasyedi	1
38	Elektrikli Taşıtlar	1
39	Gelecek	1
40	Gölge	1
41	Anı Yaşayan İnsan	1
42	Abide	1

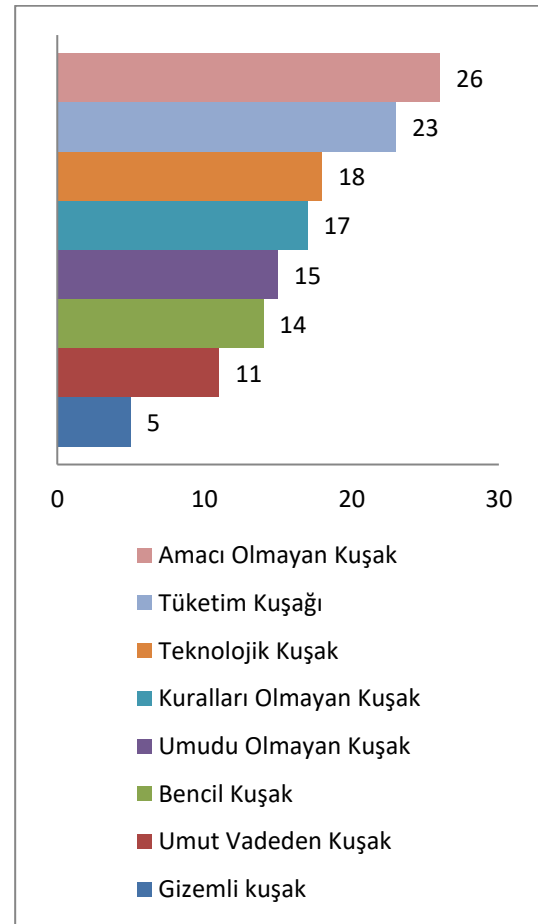
43	Hazır Şablon	1
44	Panda	1
45	Hazır Yiyecek	1
46	F1 pilotu	1
47	Mucit	1
48	Tanımsız cisim	1
49	Kayıp Anahtar	1
50	Dağınık Oda	1
51	Kasırga	1
52	Su	1
53	Bencil İnsan	1
54	Hazırcı İnsan	1
55	Güneş	1
56	Sonbahar Yaprakları	1
57	Bez bebek	1
58	Sınır Tanımayan İnsan	1
59	Televizyon	1
60	Karmaşık Yapı	1
61	Bilim	1
62	Arızalı Araç	1
63	Elektronik Eşya	1
64	Bilinçsiz Kullanılmış Tarım Arazisi	1
65	Kuralsız İnsan	1
66	Göçmen kuş	1
67	Camdan Vazo	1
68	Kandırılması Kolay İnsan	1
69	Nasıl Kullanılacağı Bilinmeyen Bilgi	1
70	Tavşan	1
71	Fidan	1
72	Duman	1
73	A Milli Futbol Takımı	1
74	Dipsiz Kuyu	1
75	Filozof	1

76	Podyum Mankeni	1
77	Eşek	1
78	Doyumsuz İnsan	1
79	Uyurgezer İnsan	1
80	Hazcı İnsan	1
81	Kuş	1
82	Guguk kuşu	1
83	Latin Amerika Ülkeleri	1
84	Don Kişot	1
85	Pazardaki Meyve	1
86	Bağımlı İnsan	1
87	Yanar Döner Top	1
88	Enter Tuşu	1
89	Basit Bilgisayar Oyunu	1
90	Bilim Kurgu Romanı	1
91	Ağustos Böceği	1
92	Bipolar Hasta	1
Toplam		131

Tablo 3'te lisede görev yapan öğretmenlerden oluşan katılımcıların, Z kuşağını 92 metafor ile ifade ettikleri görülmektedir. Bu tabloya göre katılımcı lise öğretmenlerinin Z kuşağını en çok tablet-bilgisayar (5), robot (5), sosyal medya (4), teknoloji(4), mevsimler (4), internet (4), cep telefonu (3), araba (3), bukalemon (3), çiçek (3) ve balon (3) gibi metaforlarıyla benzeştirdikleri görülmektedir.

3.2. Lise Öğretmenlerinin Z Kuşağına Yönelik Algıları İle Oluşturulan Kategoriler

Yapılan analizde bütün metaforlar çalışmaya katılan lise öğretmenlerinin metafor belirlerken belirttikleri sebepler doğrultusunda analiz edilerek değerlendirilmiştir; yapılan değerlendirme sonucunda metaforlardan sekiz kategori oluşturulmuştur. Aşağıda Tablo 4'te kategorilere ayrılan metaforlara ilişkin bilgiler sunulmuştur.

Tablo 4. Z Kuşağına Yönelik Oluşturulan Kategoriler

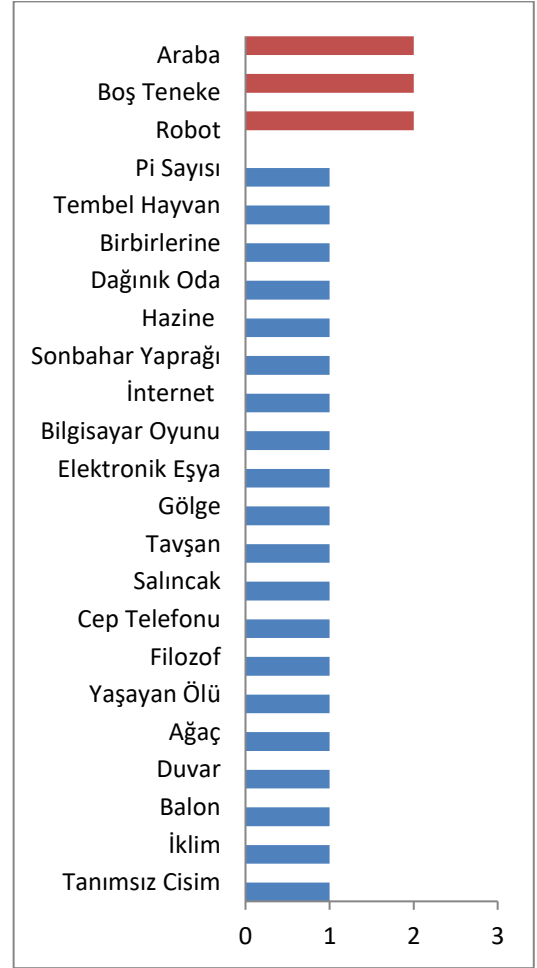
Tablo 4'te katılımcı görüşlerinden yola çıkılarak metaforlardan 8 kategori oluşturulmuştur.

Bunlar; Amacı Olmayan Kuşak, Tüketim Kuşağı, Teknolojik Kuşak, Kuralları Olmayan Kuşak, Umudu Olmayan Kuşak, Bencil Kuşak, Umut Vadeden Kuşak ve Gizemli Kuşaktır.

Katılımcılar tarafından oluşturulan metaforların kategorilere dağılımı (frekans) ise şu şekildedir; amacı olmayan kuşak (26), tüketim kuşağı (23), teknolojik kuşak (18), kuralları olmayan kuşak (17), umudu olmayan kuşak (15), bencil kuşak (14), umut vadeden kuşak (11) ve gizemli kuşak (7) olarak belirlenmiştir. Aşağıda sırayla bu kategorilere ilişkin metaforlar şekilsel olarak verildikten sonra direk katılımcı görüşlerine yer verilmiştir.

3.2.1. Amacı Olmayan Kuşak Kategorisine İlişkin Metaforlar

Araştırmaya katılan lise öğretmenlerinin Z kuşağına yönelik algılarında yer alan 26 metafor aşağıda Tablo 5'te, "Amaçlı Olmayan Kuşak Kategorisi" başlığı ile gösterilmiştir.

Tablo 5. Amaçlı Olmayan Kuşak

Bu kategorideki katılımcı görüşlerinden bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Ö2: Z Kuşağı **freni patlamış arabaya** benzemektedir. Çünkü Olayların sonuçlarını düşünmeden hareket eder.

Ö18: Z Kuşağı **Pi Sayısına** benzemektedir. Çünkü sonsuza doğru giden bir anlamsızlıkları var.

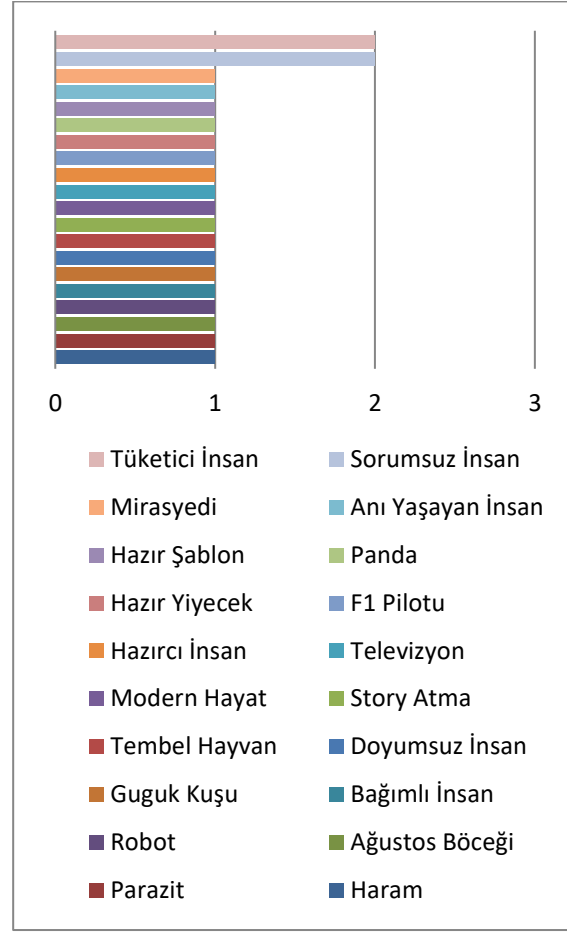
Ö29: Z Kuşağı **salıncağa** benzemektedir. Çünkü amaçsızca sallanıp duruyorlar.

Ö49: Z Kuşağı **boş tenekeye** benzemektedir. Çünkü, bilgi minimum fakat gürültü maksimum.

Ö56: Z Kuşağı **dağınık bir odaya** benzemektedir. Çünkü zihinsel olarak düşünceleri berrak değil. Çalışarak bir kazanım elde edeceklerini düşünmüyorlar. Ayrıca odaklanma sorunları var. Herhangi işe veya göreve odaklanmada problem yaşıyorlar. Ama aynı zamanda yaratıcı düşünceler de barındırıyorlar.

3.2.2. Tüketim Kuşağı Kategorisine İlişkin Metaforlar

Araştırmaya katılan lise öğretmenlerinin Z kuşağına yönelik algılarında yer alan 23 metafor Tablo 6'da "Tüketim Kuşağı Kategorisi" başlığı ile gösterilmiştir.

Tablo 6. Tüketim Kuşağı

Bu kategorideki katılımcı görüşlerinden bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Ö41: Z Kuşağı **mirasyediye** benzemektedir. Çünkü çabalamadan her şeye sahip olma niyetindeler.

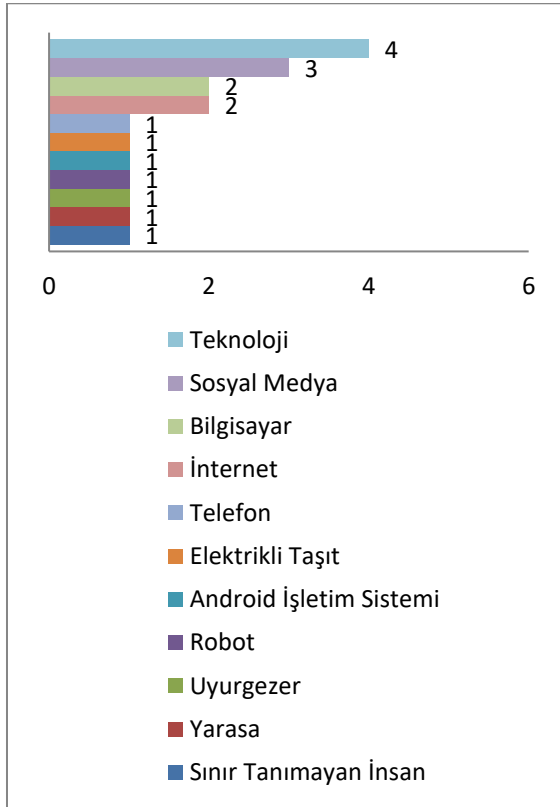
Ö49: Z Kuşağı **pandaya** benzemektedir. Çünkü çalışmayı değil yemeyi seviyor.

Ö119: Z Kuşağı **guguk kuşuna** benzemektedir. Çünkü Sorumluluk almıyorlar.

Ö131: Z Kuşağı **ağustos böceğine** benzemektedir. Çünkü çalışmayı sevmiyor, görev ve sorumluluklarından kaçınıyor ve sadece anı yaşayıp geleceklerini düşünmüyorlar.

3.2.3. Teknolojik Kuşak Kategorisine İlişkin Metaforlar

Araştırmaya katılan lise öğretmenlerinin Z kuşağına yönelik algılarında yer alan 18 metafor Tablo 7’de, “Teknolojik Kuşak Kategorisi” başlığı ile gösterilmiştir.

Tablo 7. Teknolojik Kuşak

Bu kategorideki katılımcı görüşlerinden bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Ö13: Z Kuşağı **android işletim sistemine** benzemektedir. Çünkü mekanik, sistematik program dahilinde çalışıyorlar ama sosyal-duygusal becerileri, mantık muhakeme becerileri zayıf.

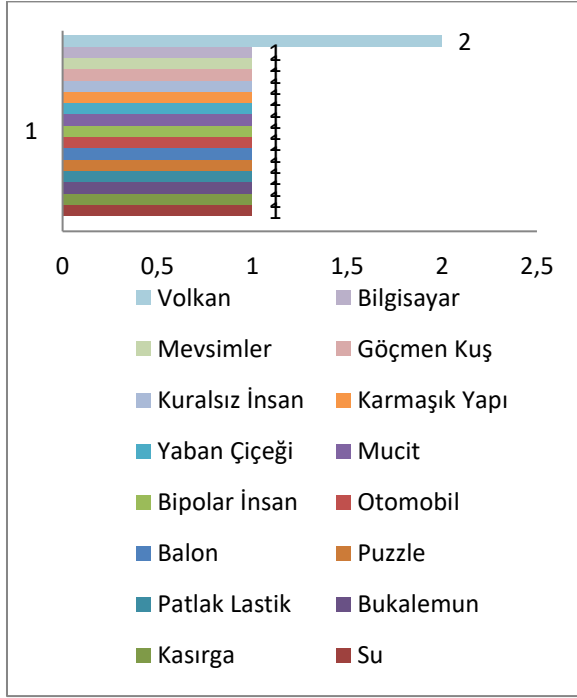
Ö31: Z Kuşağı **teknolojiye** benzemektedir. Çünkü sürekli gelişen bir teknolojik ürün gibiler.

Ö54: Z Kuşağı **internete** benzemektedir. Çünkü virüslü ve format atılmamış.

Ö67: Z Kuşağı **sınır tanımayan insana** benzemektedir. Çünkü iletişim araçları ile her yere ulaşabilirler.

3.2.4. Kuralları Olmayan Kuşak Kategorisine İlişkin Metaforlar

Araştırmaya katılan lise öğretmenlerinin Z kuşağına yönelik algılarında yer alan 17 metafor Tablo 8’de, “Kuralları Olmayan Kuşak Kategorisi” başlığı ile gösterilmiştir.

3.2.5. Umudu Olmayan Kuşak Kategorisine İlişkin Metaforlar

Araştırmaya katılan lise öğretmenlerinin Z kuşağına yönelik algılarında yer alan 15 metafor Tablo 9’da, “Umudu Olmayan Kuşak Kategorisi” başlığı ile gösterilmiştir.

Tablo 8. Kuralları Olmayan Kuşak

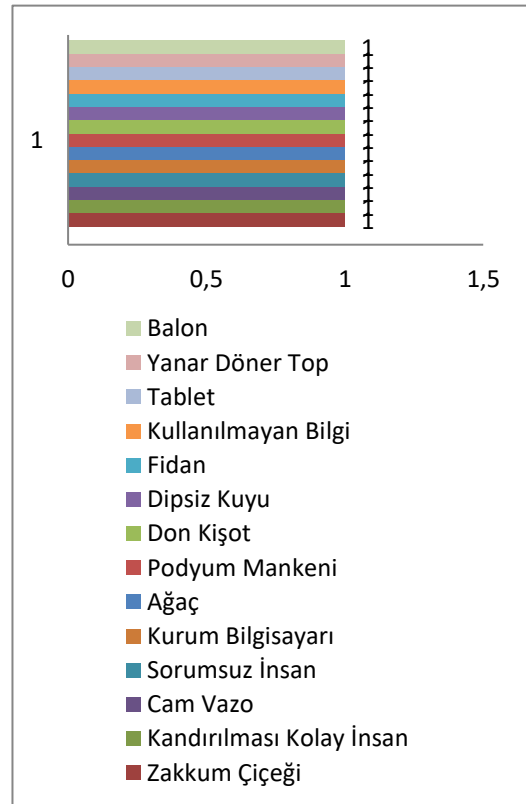
Bu kategorideki katılımcı görüşlerinden bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Ö25: Z Kuşağı **içi boş bir balona** benzemektedir. Çünkü hiçbir şeyi umursamıyorlar.

Ö32: Z Kuşağı **puzzle** benzemektedir. Çünkü birleştirmeleri ve yönlendirmeleri zor ama dağılmaları çabuk oluyor.

Ö58: Z Kuşağı **kasırgaya** benzemektedir. Çünkü kural tanımak istemezler.

Ö86: Z Kuşağı **göçmen kuşlara** benzemektedir. Çünkü köklü değer eksiklikleri var.

Tablo 9. Umudu Olmayan Kuşak

Bu kategorideki katılımcı görüşlerinden bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Ö76: Z Kuşağı **sorumsuz insana** benzemektedir. Çünkü iyi şeyler olacağına ilişkin hiçbir umutları yok.

Ö87: Z Kuşağı **camdan bir vazoya** benzemektedir. Çünkü kırılğan ve zorluklara karşı dayanıksızlar.

Ö99: Z Kuşağı **dipsiz kuyuya** benzemektedir. Çünkü onları kurtarmak, onlara yardım etmek istedikçe daha da dibe gidiyorlar.

Ö102: Z Kuşağı **podyum mankenine** benzemektedir. Çünkü her şey onların üstünde denenmekte fakat onlara ait hiç bir şey yok.

Ö102: Z Kuşağı **Don Kişot'a** benzemektedir. Çünkü elindeki tahta kılıcın karşısındaki yel değirmenlerini yerle bir edebileceğini düşünmekte ve daha acısı bunu başarabileceğine aileleri tarafından ikna edilmişlerdir.

3.2.6. Bencil Kuşak Kategorisine İlişkin Metaforlar

Araştırmaya katılan lise öğretmenlerinin Z kuşağına yönelik algılarında yer alan 14 metafor Tablo 10'da, "Bencil Kuşak Kategorisi" başlığı ile gösterilmiştir.

Tablo 10. Bencil Kuşak

Bu kategorideki katılımcı görüşlerinden bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Ö3: Z Kuşağı **kaktüse** benzemektedir. Çünkü hep karşısındakine zarar veriyor.

Ö63: Z Kuşağı **güneşe** benzemektedir. Çünkü çok yaklaşınca yakıyor uzaklaşınca sadece ışık görevi görüyor.

Ö66: Z Kuşağı **duygusuz içi pamuk dolu bir bez bebeğe** benzemektedir. Çünkü ebeveynlerin ve çevresindeki insanların tepkilerini dikkate almıyor ve duygularını da asla önemsemiyorlar.

Ö63: Z Kuşağı **enter tuşuna** benzemektedir. Çünkü işine geleni onaylar işine gelmeyen onaylamaz ve bireyseldirler.

3.2.7. Umut Vadeden Kuşak Kategorisine İlişkin Metaforlar

Araştırmaya katılan lise öğretmenlerinin Z kuşağına yönelik algılarında yer alan 11 metafor Tablo 11’de, “Umut Vadeden Kuşak Kategorisi” başlığı ile gösterilmiştir.

Tablo 11. Umut Vadeden Kuşak

Bu kategorideki katılımcı görüşlerinden bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

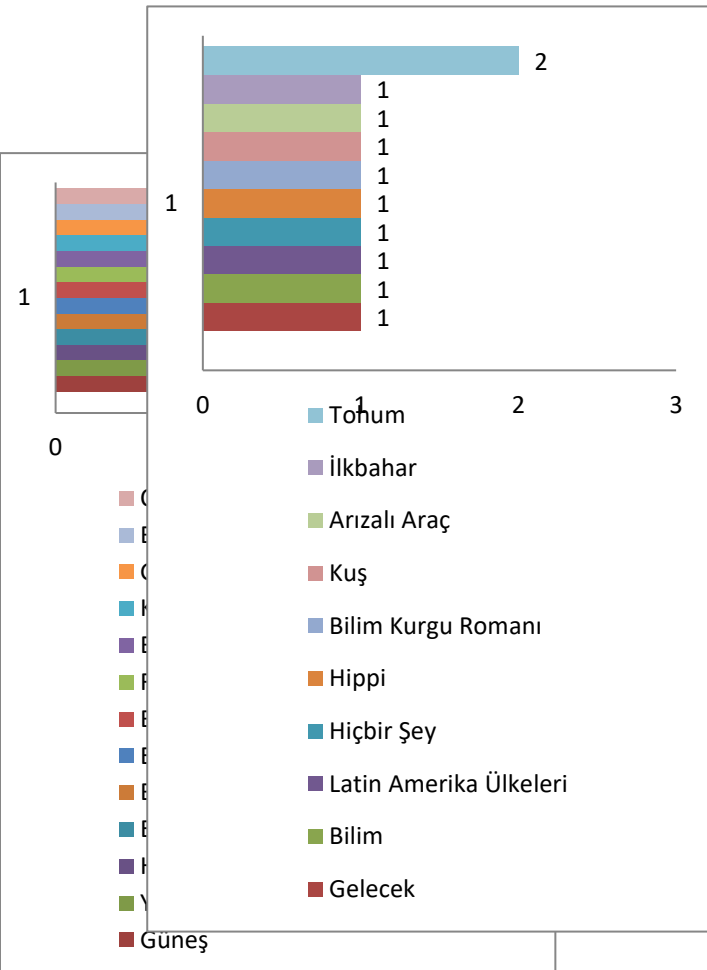
Ö36: Z Kuşağı **tohuma** benzemektedir. Çünkü tohumu iyi bir şekilde beslersen ekin verir ancak tohumu besleyemezsen yok olup gider.

Ö55: Z Kuşağı **ilkbahara** benzemektedir. Çünkü bir an yağmurlu her an güneşlilerdir.

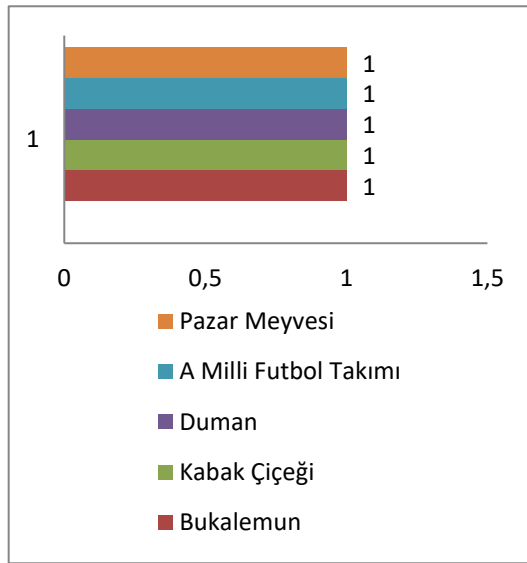
Ö120: Z Kuşağı **Latin Amerika ülkelerine** benzemektedir. Çünkü özgürlükçü, bilinçli ve rahat hareket etmeyi seven bireylerdir.

Ö129: Z Kuşağı **bilim kurgu romanlarına** benzemektedir. Çünkü hem çok mantık dışı hem çokça zeki ve büyüleyici yer yer de korkunç.

3.2.8. Gizemli Kuşak Kategorisine İlişkin Metaforlar

Araştırmaya katılan lise öğretmenlerinin Z kuşağına yönelik algılarında yer alan 5 metafor Tablo 12’de, “Gizemli Kuşak Kategorisi” başlığı ile gösterilmiştir..

Tablo 12. Gizemli Kuşak

Bu kategorideki katılımcı görüşlerinden bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Ö96: Z Kuşağı **dumana** benzemektedir. Çünkü arkası görünmüyor.

Ö98: Z Kuşağı **A Milli Futbol takımına** benzemektedir. Çünkü ne zaman neyi başaracağı ya da en basit gördüğümüz şeyde afallaması öngörülemiyor.

Ö119: Z Kuşağı **Bukalemuna** benzemektedir. Çünkü ne zaman hangi

renge girip tepki vereceği tahmin edilemiyor.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmada lise öğretmenlerinin Z kuşağına yönelik sahip oldukları metaforik algılar sekiz kategoride bir araya getirilmiştir. Bunlar; amacı olmayan kuşak, tüketim kuşağı, kuralları olmayan kuşak, umudu olmayan kuşak, bencil kuşak, teknolojik kuşak, umut vadeden kuşak ve gizemli kuşaktır. Lise öğretmenlerinin en fazla kullandıkları metaforlar; amacı olmayan kuşak kategorisinden boş teneke ve araba, tüketim kuşağı kategorisinde tüketici insan, kuralları olmayan kuşak kategorisinde volkan, umudu olmayan kuşak kategorisinde Don Kişot, bencil kuşak kategorisinde cep telefonu, teknolojik kuşak kategorisinde teknoloji, umut vadeden kuşak kategorisinde tohum ve gizemli kuşak kategorisinde ise bukalemona benzetilmiştir.

Günümüz nesli olan Z kuşağının göze çarpan özellikleri ve araştırmaya katılan lisede görevli öğretmenlerin türettikleri metaforlardan yola çıkılarak bazı çıkarımlar yapmak mümkündür. Bu neslin teknoloji çağına doğması ve bununla yoğrulup, eğitim görmesi, hem ebeveynleri tarafından hem de çevresel faktörlerin etkisi ile maruz

kaldığı parlak ekran bu neslin hayatına yön vermektedir. Özde kendisini genelde bütün toplumu etkileyecek olan bu durum toplumları gelişmişlik seviyelerine çıkaracak temel taşıyıcılardan olan öğretmenlerin de teknolojik ilerlemeye ayak uydurmasını zorunlu kılmaktadır. Şahin, Asal Özkan ve Turan (2022) tarafından yapılan bir araştırmada, Z kuşağına eğitim verecek sınıf öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterlilikler, öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar, öğretmenlerin hızla değişen dünyaya uyum sağlayabilmesi için öğretmenlere yönelik mesleki gelişimlerini destekleyen eğitimlerin (STEM, robotik kodlama, dijital oyun vb.) düzenlenmesi gerekliliğini ortaya koymuştur.

Karadoğan (2019)'da ele aldığı araştırmada Z kuşağının dijital bireyler olduğunu ifade ederek bu bireylerin eğitiminde teknoloji kullanımı ve buna yönelik düzenlemeler yapılmasını belirtmektedir. Seymen'in de (2017) belirttiği gibi Z kuşağı teknoloji ile birlikte dünya üzerinde her yere ulaşabilmekte ve diğer ülkelerin Z kuşakları ile diyalog kurabilmektedir. Bu anlamda bu araştırmada ortaya çıkan metaforlar sıklıkla teknolojik alet ve donanımlar ile diğer

çalışmalarda ortaya çıkan sonuçları destekler niteliktedir. Hem kategori başlığında kullanılan teknolojik kuşak kategorisi hem de metafor olarak ifade edilen tablet-bilgisayar, robot, sosyal medya, teknoloji ve cep telefonu gibi benzetmeler çıkan sonuçlara örnek teşkil etmektedir. Akduman ve Hatipoğlu'na (2021) göre, Z kuşağının zihinsel yapısının kendilerinden önceki kuşaklara göre en belirgin özelliği, bilgiyi farklı bir şekilde organize etmesi, işlemesi ve olaylara farklı bir bakış açısıyla yaklaşmasıdır. Bu anlamda çalışmada ortaya çıkan filozof, mevsimler, volkan, mucit ve bilim kurgu romanı metaforları bilginin farklı yapılandırılması ve olayları algılama özelliğini belirtmektedir.

Çalışmada hem umut vadeden hem de umutsuz metaforların ortaya çıkması bu nesil üzerinde beklentilerin yönünü ortaya koymaktadır. Lise öğretmenlerinin Z kuşağına yönelik metaforik algıları; hazırda alıştırılmış çocuklar, içine kapanık davranış halleri, kuralsız, gizemli ve bencil yaşamlara özenmeler üzerine benzetmeler ile tamamlanmıştır. Tunç Şahin, Turan ve Karadeniz (2021) çalışmalarında, X, Y ve Z kuşaklarında yer alan bireylerin eğitim, öğretmen ve öğrenciye yönelik algılarını belirlemişlerdir. Z kuşağı katılımcıları,

öğretmeni güvenilir, sabırlı ve sevecen olarak tanımlamış; öğrencinin ise saygılı ve disiplinli olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Sonuç olarak, lisede görev yapan öğretmenlerinin Z kuşağına yönelik metaforik algılarına bakıldığında günümüz nesillerinin derslerine giren öğretmenler tarafından yeterince sosyal olmadıkları, üreten değil tüken bir nesil olduklarını, iş becerisinden yetersiz oldukları, duygu değişimlerinin anlık olduğu görüşleri hakimdir. Buna ek olarak teknolojinin kullanımında diğer nesillerden önde oldukları, geleceğin bu genç nesil ile kurulacağı, kalkınma ve gelişmede taşıyıcı olacakları yönünde görüşlere yer verildiği görülmektedir.

5. ÖNERİLER

1. Z kuşağı öğrencilerinin teknolojiye olan yatkınlıkları nedeniyle öğretmenler teknoloji destekli ve etkileşimli öğretim yöntem ve teknikleri kullanabilir.
2. Çalışmada öğretmenler bu kuşağın sosyal olmadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler sınıf ve okul ortamında öğrencilerin sosyalleşebileceği etkinlikler düzenlemeli ve birlikte

çalışabilecekleri sorumluluklar vermelidirler.

3. Ebeveynlerin Z kuşağına ilişkin görüşleriyle ilgili karma yönetime dayalı araştırmalar yapılabilir.
4. Z kuşağının diğer kuşaklara yönelik algıları ile ilgili metaforik çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- [1] Akduman, G. ve Hatipoğlu, Z. (2021). Kim bu Z kuşağı?. International Journal of Entrepreneurship and Management Inquiries, 5(9), s. 203-226.
- [2] Anderson, M., & Jiang, J. (2018). Teens, social media & technology. Pew Research Center. <https://www.pewresearch.org>
- [3] Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2020). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. Pegem Akademi Yayınları, 28. Baskı, Ankara.
- [4] Gündüz, Ş. ve Pekçetaş, T. (2018). Kuşaklar ve örgütsel sessizlik/seslilik. Sakarya Üniversitesi İşletme Bilim Dergisi, 6 (1), 89-115.

- [5] Karadoğan, A. (2019). Z Kuşağı ve öğretmenlik mesleği. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5 (2) , 9-41. DOI: 10,31463/aicusbed.597636
- [6] Mannheim, K. (1928). Essays on the sociology of knowledge, chapter(the problem of generations). <https://archive.org/details/essaysonsociolog00mann/page/282/mode/2up>.
- [7] McCrindle, M., & Wolfinger, E. (2014). The ABC of XYZ: Understanding the global generations.https://www.academia.edu/35646276/The_ABC_of_XYZ_Mark_McCrindle_PDF_pdf
- [8] Miles, M.B. & Huberman, A. M. (2015). Nitel veri analizi. (Çev. Ed. Sadegül Akbaba Altun ve Ali Ersoy). Ankara: Pegem.
- [9] Patton, M. Q. (2002). Qualitative Evulation And Research Methods (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- [10] Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants. From On the Horizon, 9(5), 1-6.
- [11] Sanders, P. (1982). Phenemology: A New Way Of Wieving Organizational Research. The Academy of Management Review, 7(3), 353-360.
- [12] Sarioğlu, B. E. ve Özgen E. (2017). Z Kuşağı: İş dünyası yakın geleceğin iş gücünü ne kadar tanıyor? Researcher, vol. 5, no. 4, pp. 242–253, <https://dergipark.org.tr/en/pub/researcher/isue/66627/1042452>
- [13] Seemiller, C., & Grace, M. (2016). Generation Z goes to college. Jossey-Bass. A Wiley Brand.San Francisco, USA.
- [14] Seymen, A. F. (2017). Y ve Z kuşak insanı özelliklerinin Milli Eğitim Bakanlığı 2014-2019 stratejik programı ve TÜBİTAK Vizyon 2023 Öngörülleri ile İlişkilendirilmesi. Kent Akademisi Dergisi, 10 (32) , 467-489.
- [15] Singh A. & Dangmei J. (2016). Understanding the generation Z: the future workforce. South -Asian Journal of Multidisciplinary Studies 3/3.
- [16] Strauss, W., & Howe, N. (1991). Generations: The history of America's future. <https://archive.org/details/GenerationsTheHistoryOfAmericasFuture1584To2069ByWilliamStraussNeilHowe/mode/2up>

[17] Şahin, A., Asal Özkan, R., ve Turan, B. N. (2022). Z kuşağının öğretmenlerinde bulunması gereken yeterlilikler: Bir durum çalışması. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 17(36), 1155-1173.

[18] Tunç Şahin, F., Turan, S., ve Karadeniz, A. (2021). X, Y ve Z kuşaklarının eğitim, öğretmen ve öğrenci algıları. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 19(2), 180-195.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1810243>

[19] Türk Dil Kurumu, (2011). Türkçe sözlük, Cilt 1 (11. Baskı), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

[20] Twenge, J. M. (2017). iGen: Why today's super-connected kids are growing up less rebellious, more tolerant, less happy—and completely unprepared for adulthood. New York, NY: Atria. ISBN: 978-1-5011-5201-6.

[21] Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayınları, 11. Baskı, Ankara.